

**«ЧЫРВОНАЯ ЗВЯЗДА»:
АД АРГАНІЗАЦЫЙНА-ПРАПАГАНДЫСЦКАГА ЛІСТКА
ДА ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАГА ВYДАННЯ
ІВАНАЎСКАГА РАЁНА**

19 верасня 1943 г. стала кропкай адліку ў гісторыі станаўлення і развіцця друку Іванаўскага раёна. У гэты дзень убачыў свет першы нумар газеты «Партизан Полесья» – друкаванага органа Іванаўскага падпольнага райкама КП(б)Б. Адбылося гэта значна пазней, чым у іншых рэгіёнах нашай рэспублікі, дзе масавае разгортванне мясцовага друку выпала на 30-я гады мінулага стагоддзя. Безумоўна, на тое былі свае аб’ектыўныя прычыны: доўгі час тэрыторыя сучаснай Іванаўшчыны ўваходзіла ў склад Польшчы. Толькі 2 лістапада 1939 г. (пасля прыходу Чырвонай Арміі) на апошнім пасяджэнні нечарговай пятай сесіі Вярхоўнага Савета СССР быў прыняты Закон аб уключэнні Заходняй Беларусі ў склад СССР і аб’яднанні з БССР. А 5 снежня 1939 г. Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР увёў новае адміністрацыйна-тэрытарыяльнае дзяленне: было створана пяць абласцей (Баранавіцкая, Беластоцкая, Брэсцкая, Вілейская, Пінская) і 101 раён у разліку на 35–50 тыс. жыхароў [1, с. 445–446].

На карце БССР Іванаўскі раён, які першапачаткова ўваходзіў у склад Пінскай вобласці, з’явіўся 15 студзеня 1940 г. Аднак свайго друкаванага органа рэгіён яшчэ доўгі час не меў. З верасня 1939 г. (у тым ліку і на тэрыторыі Іванаўшчыны) пачала друкавацца газета «Палеская праўда» – спачатку як орган часовага кіраўніцтва горада над Пінай, а з 4 снежня 1939 г. (калі была ўтворана Пінская вобласць – *заўвага аўтара*) як орган абкама КП(б)Б і аблвыканкама. З ліпеня 1941 па ліпень 1944 г. Пінск быў акупіраваны нямецка-фашысцкімі захопнікамі, таму газета некаторы час не выходзіла. У хуткім часе ў абласным цэнтры і ў суседніх з ім раёнах пачало дзейнічаць антыфашысцкае падполле і разгарнуўся партызанскі рух.

У гады Вялікай Айчыннай вайны газеты выдаваліся ў партызанскіх зонах, акупаваных гарадах і вёсках. Яны дапамагалі абаронцам Радзімы ў барацьбе з варожай навалай, заклікалі савецкіх людзей на бой з фашысцкімі захопнікамі. 2 красавіка 1943 г. была прынята пастанова ЦК КП(б)Б аб аднаўленні выдання абласной газеты «Палеская праўда», і на парадак дня стала пытанне аб стварэнні раённых газет. 5 ліпеня 1943 г. партызанская брыгада імя В. М. Молатава атрымала партатыўную паходную друкарню, на якой і пачала выпускацца падпольная іванаўская раённая газета.

«Партизан Полесья» (верасень 1943 г. – сакавік 1944 г.) друкаваўся ў атрадзе імя Лазо, штаб якога размяшчаўся ў Белінскім лесе, што на стыку Іванаўскага і Драгічынскага раёнаў. Зварот рэдакцыі «Прачытай і перадай другому!» быў лішнім. У перадавым артыкуле першага нумара выдання выказана глыбокая ўпэўненасць у перамозе над ворагам: «Чырвоная Армія ачысціць сваю родную зямлю ад азвярэлых нямецкіх захопнікаў. Перамога будзе за намі. У гэтым няма ніякага сумнення. Наперад, сыны Радзімы! Наперад, да поўнага знішчэння фашызму!» Тут жа быў апублікаваны матэрыял «Злачынствы немцаў», у якім паведамлялася: «Адчуваючы сваю бліzkую пагібель, немцы ідуць на ўсякую подласць. Ланцуговыя сабакі нямецкага фашызму і іх прыслужнікі разбураюць гарады, вёскі і сёлы, знішчаюць стагоддзямі ствараемую народам культуру, расстрэльваюць і закапваюць жывымі жанчын, дзяцей і старых, адпраўляюць у фашысцкае рабства моладзь» [2, с. 227].

За час існавання газеты выйшла больш за 50 яе нумароў тыражом 300–500 экзэмпляраў кожны. Хоць фармат выдання быў невялікі, «Партизан Полесья» змяшчаў самыя разнастайныя матэрыялы: і франтавыя зводкі, і інфармацыю пра падзеі міжнароднага жыцця. У справаздачы сакратара падпольнага райкама КП(б)Б Ф.С. Кузьмянкова Пінскаму падпольнаму абкаму партыі аб партыйна-арганізацыйнай і масава-палітычнай рабоце за перыяд з 1 лютага 1943 г. па 1 чэрвеня 1944 г. адзначаецца, што «нашы лістоўкі і газета «Партизан Полесья» пранікалі далёка за межы Іванаўскага, Драгічынскага, Жабчыцкага раёнаў, у горад Пінск, Любяшоў, Камень-Кашырскі. Некаторыя экзэмпляры газет з дапамогай падпольных работнікаў, сувязных, якія працавалі на чыгунцы, даходзілі да Варшавы» [2, с. 228].

Стварэнне пасляваеннай сістэмы беларускага друку пачалося разам з вызваленнем Савецкай арміяй тэрыторыі БССР. На старонках газет яшчэ друкаваліся весткі з фронту, але ўсё больш і больш месца адводзілася паведамленням аб арганізацыі вытворчасці, сельскай гаспадаркі, пасляваеннай дзейнасці грамадскіх арганізацый. І чым далей на захад адыходзіў фронт, тым больш пашыраўся мірны змест беларускіх газет. Як жа працавала іванаўская раённая газета ў першае пасляваеннае дзесяцігоддзе? Гэта было ўжо не партызанскае выданне: газета стала органам Іванаўскага райкама КП(б)Б і раённага Савета дэпутатаў працоўных. Адпаведна і назву змяніла на «Сталинский путь». Рэдакцыя мела сваю тыпаграфію, але газетныя нумары друкаваліся на тым жа партатыўным друкарскім станку, што і ў ваенны час. Тыраж выдання ў 1952 г. вагаўся паміж 1000–1300 экзэмплярамі. Акрамя таго, да чатырох палос фармату А3 павялічыўся і аб'ём газеты. Перыядычнасць яшчэ канчаткова не стабілізавалася: «Сталинский путь» выходзіў і тры разы на тыдзень (аўторак, чацвер, нядзеля), і калі-

некалі толькі ў нядзелю. «Раёнка» ўдасканальвала свой знешні выгляд, друкаваліся фотаздымкі (фотакронікі ТАСС, БЕЛТА), змяшчаліся малюнкi і карыкатуры.

Як і ўсе газеты таго часу, «Сталинский путь» выходзіў пад лозунгам «Пролетарии всех стран, соединяйтесь!». У кожным нумары рэдакцыя заклікала чытачоў «неуклонно продолжать движение вперёд, к великой цели – к коммунизму!», «к новым успехам строительства коммунизма», «больше торфа на колхозные поля!». Матэрыялы расказвалі аб поспехах у агульнай справе будаўніцтва камунізму, ставіліся задачы на будучае. На першай паласе, каля лагатыпа газеты, у кожным нумары друкавалася інфармацыя такога кшталту: «Правление колхозов, бригады полеводческих бригад и колхозники! Примите все меры к тому, чтобы план посадки и урожайности картофеля, установленный на 1952 год, был успешно выполнен!» альбо «Товарищи колхозники! Используем все возможности и резервы колхозов для создания прочной кормовой базы! Сделаем животноводство высокодоходной отраслью общественного хозяйства колхозов!». Вядома, такія заклікі стымулявалі працу людзей, апантаных ідэямi будаўніцтва камунізму. Пастаяннымі ў газеце таго часу былі рубрыкі «В странах народной демократии», «В помощь агитатору», «Советское строительство», «По городам Белорусской ССР», «Беседы о колхозном трудовне», «В райисполкоме и райкоме КП(б)Б», «Советы агронома», «В помощь редколлегиям стенных газет», «Партийная учёба», «Коротко», «На колхозных полях района», «На великих стройках коммунизма», «Производственные успехи», «По следам наших выступлений», «По нашему району», «Доска почёта», «Письмо в редакцию», «Читатели сообщают», «Нам пишут» і інш. Дарэчы, некаторыя з іх існуюць і сёння.

Нягледзячы на шырокую тэматычную разнастайнасць «раёнкі», жанравая палітра матэрыялаў таго часу небагатая: пераважную колькасць публікацый складалі справаздачы і нататкі. Паказальна, што на старонках «Сталинского пути» друкавалася шмат крытычных матэрыялаў, чаго вельмі не хапае сучаснай прэсе. «Не заботятся о семенах, на поля не вывозят навоз», «Медлят с подготовкой к севу», «Повторяют прошлогодние ошибки» – эфектыўнасць такіх публікацый была высокай, нягледзячы на тое, што пастанова ЦК КПБ «Аб рэагаванні на крытычныя выступленні друку» была прынята толькі ў 1956 г. У гэты ж час, пасля развенчвання культуры асобы Сталіна, на тэрыторыі Іванаўскага раёна пачала выходзіць газета «Комунист» – орган райкома КП(б)Б і раённага Савета дэпутатаў працоўных.

Нягледзячы на неадназначнасць напісання назвы, «Комунист» цалкам друкаваўся на беларускай мове. Такім чынам, «раёнка» стала адным з асноўных праваднікоў нацыянальных ідэй беларускага народа. Тыраж выдання ў гэты час павялічыўся да 2000 экзэмпляраў. Газета выходзіла тры

разы на тыдзень – у сераду, пятніцу і нядзелю. Кантэнт нумароў «Комуніста» мала чым адрозніваўся ад папярэдняга. Нават рубрыкі былі тыя ж, што і ў «Сталинском пути», толькі захоўваўся беларускі варыянт напісання: «Партыйнае жыццё», «Парады спецыяліста», «Трыбуна брыгадзіра», «Рэйд праверкі зімовага ўтрымання статку», «Пісьмо ў рэдакцыю», «Па слядах нашых выступленняў», «Хроніка перадавога вопыту», «Па нашай рэспубліцы», «На эканамічныя тэмы» і інш. Па-ранейшаму на старонках газеты першынствавала вытворчая тэма, няхай ва ўзнёслым, крыху крыклівым тоне. З дапамогай друкаванага слова ставіліся наступныя задачы: «Выконваць наказы выбаршчыкаў», «У бліжэйшыя гады дагнаць ЗША па вытворчасці мяса, малака і масла на душу насельніцтва», «Прадстаячай вясне – дастойную сустрэчу» і інш. Гэта было асаблівае таго часу: людзей натхнялі працаю, праца была нед’емным рухавіком да «вялікай мэты».

Палепшылася афармленне выдання: на першай паласе з нумара ў нумар пачалі друкавацца анонсы, павялічылася колькасць фотаздымкаў. Узбагацілася жанравая палітра газеты: акрамя звычайных іфармацыйных паведамленняў і справаздач на старонках выдання з’яўляліся замалёўкі і рэпартажы, пашыраныя нататкі і карэспандэнцыі. Друкаваліся міжнародныя агляды, хронікі (геаграфія навін была незвычайна шырокая: весткі з Кабула, Буэнас-Айрэса, Карачы, Каіра, Нью-Ёрка), інфармацыйныя паведамленні з Чылі, Францыі, Ізраіля, Венгрыі, Албаніі, КНР.

У 1962 г. газета «Комуніст» спыніла сваё выданне. Звязана гэта з тым, што 25 снежня 1962 г. Іванаўскі раён быў скасаваны, а яго тэрыторыі былі падзелены паміж Драгічыншчынай і Піншчынай.

Толькі 6 студзеня 1965 года, пасля аднаўлення раёна ў яго былых межах, убачыў свет першы нумар «Чырвонай звязды». Газета выходзіла па аўторках, чацвяргах і суботах. Аб’ём выдання складаў чатыры паласы фармату А3 (або, як пазначалася ў самой газеце, фармат – 0,5 «Праўды»). «Раёнка» значна змяніла свой знешні выгляд: палепшылася папера; павялічылася колькасць фотаздымкаў; выкарыстоўваліся шматлікія варыяцыі шрыфтавога афармлення загаловаў, назваў рубрык і самога тэксту. Узбагацілася і рубрыкацыя: «На палях і сенажацях», «Па нашаму раёну», «Людзі гуманнай прафесіі», «Спорт», «Гутарка з чытачом на міжнародныя тэмы», «Лічбы і факты», «Чалавек і прырода», «Вяртаючыся да надрукаванага», «З незвычайнага», «Гэта цікава», «Замалёўка з прыроды», «Ваша пісьмо», «Гутарка аб кнігах», «Гутарка на міжнародныя тэмы», «Трыбуна актывіста», «Тваё захапленне», «Куток паэзіі», «Дошка гонару», «Вы прасілі...», «Гутарка ўрача», «Гутарка з чытачом», «Нарыс», «Інтэрв’ю ў нумар», «Сатырычным пяром» і інш. Асаблівай папулярнасцю ў чытачоў карысталіся тэматычныя старонкі «Мама, пачытай» – для дзетак-малалетак, «Мерыдыян» – для

школьнікаў, «Сяброўка» – для жанчын, старонка культуры і мастацтва «Ліра», літаратурная старонка «Ясельда», ваенна-патрыятычная старонка «Эстафета подзвігу», камсамольска-маладзёжная старонка «Маладосць», фізкультурна-спартыўны выпуск «Калі хочаш быць здаровым», старонка для адпачынку «3 добрым вечарам суботнім», дзе размяшчалася праграма тэлеперадач, крыжаванкі, гараскопы і інш. Такім чынам, кожны, ад старога да малаго, у раённай газеце мог знайсці сабе цікавую інфармацыю.

Пашырылася і жанравая палітра выдання, мова матэрыялаў стала больш жывой і дынамічнай. Зрэшты не дзіўна, што станоўчыя змены ў афармленні і нападуненні аказалі ўплыў на павышэнне аўтарытэту газеты сярод чытачоў. Калі ў 1966 годзе тыраж «Чырвонай звязды» складаў 4990 экзэмпляраў, то ў 1979 г. дасягнуў рэкорднай лічбы – 8030 экзэмпляраў.

Сёння «Чырвоная звязда» – сучаснае канкурэнтназдольнае грамадска-палітычнае выданне Іванаўскага раёна. Газета была і застаецца аўтарытэтай крыніцай інфармацыі аб мясцовым жыцці ва ўсіх яго праявах. Пытанні палітычнай, эканамічнай, культурнай, сацыяльна-бытавой тэматыкі знаходзяць сваё адлюстраванне на старонках выдання. Папулярнасцю сярод чытачоў карыстаюцца штомесячныя старонкі «Мясцовае самакіраванне», «Маладосць», «Нам пішуць», «Памяць сэрца», «Ясельда» (літаратурная), «Экалогія і мы», «Здароўе», «Белая Русь. Адзінства і згода», «Преображение» (праваслаўная), «Погода в доме» і інш.

Каб паспяхова канкураваць на медыйнай прасторы, «Чырвоная звязда» актыўна супрацоўнічае з рэкламадаўцамі і пашырае сваю дзейнасць у сеціве. За апошнія восем гадоў выданне тройчы ўзнагароджвалася Брэсцкім аблвыканкамам як лепшая раённая газета рэгіёна.

Літаратура

1. Гісторыя Беларусі XIX–XX ст.: курс лекцый: у 2 ч. / П.І. Брыгадзін, У.Ф. Ладзеў, П.І. Зялінскі. – Мінск: РІВШ БДУ, 2002. – Ч.2. – 65бс.
2. Памяць: гіст.-дакум. хроніка Іванаўскага р-на. – Мінск: БЕЛТА, 2000. – 592 с.